

Příprava na 4. seminář OVp109 Občan a právo

Prameny práva. Retroaktivita a analogie v právu. Právní řád ČR. Právo EU a mezinárodní právo. Právní normy EU.

Kontrolní teoretické otázky k 4. semináři

1. Charakterizujte pojem retroaktivita v právu, uveďte její druhy a konkrétní příklad.
2. Co to je analogie v právu? Rozlište mezi analogií práva a analogií zákona.
3. Co rozumíte pod pojmem materiální pramen práva? Uveďte příklady z každodenního života, které před 100 lety byly nepředstavitelné (a tudíž nebylo potřeba je regulovat) a nyní jsou součástí běžného života (a tudíž je potřeba je regulovat).
4. Co rozumíte pod pojmem formální prameny práva? Vyjmenujte je.
5. Zkuste svými slovy vysvětlit pojem soudní precedens a uveďte příklady zemí, kde tvoří pramen práva.
6. Charakterizujte pojem judikatura a uveďte, zda je v ČR pramenem práva.
7. Jmenujte příklad právního obyčeje a jmenujte příklady obecných právních zásad.
8. Co to je právní řád ČR (systém práva, soustava pramenů ČR)?
9. Jaký význam má právní síla pro hierarchii pramenů?
10. Jak byste vysvětlili větu, že právní předpisy musí být v souladu s ústavním pořádkem ČR? Co tvoří ústavní pořádek ČR?
11. Je Listina základních práv a svobod ČR ústavní zákon?
12. Vysvětlete podstatu zákonného opatření. Kdo vydává zákonná opatření?
13. Vyjmenujte podzákonné právní předpisy. Které předpisy jsou vydávány v tzv. přenesené působnosti a které v tzv. samostatné působnosti?
14. Co to je nález Ústavního soudu a co může stanovit?
15. Kde jsou zveřejňovány vnitrostátní právní akty a kde mezinárodní smlouvy?
16. Jak se utváří mezinárodní smlouva? Kým bývá mezinárodní smlouva tvořena?
17. Seznamte se s článkem 10 Ústavy ČR a podívejte se na podmínky, které musí být splněny, aby mezinárodní smlouva byla součástí českého právního řádu.
18. Rozlište klasickou mezinárodní organizaci a Evropskou unii.
19. Vysvětlete rozdíl mezi primárním a sekundárním právem EU. Uveďte prameny primárního práva EU a uveďte prameny sekundárního práva EU.
20. Kde jsou upraveny prameny sekundárního práva EU? Charakterizujte je.
21. Můžete se Vy dovolávat unijní normy – jinými slovy, plynou Vám z unijních norem práva a povinnosti?
22. Které orgány vykládají právo EU? Který orgán sjednocuje výklad EU?

Praktické příklady

Opakovací příklad k 3. semináři

§ 5 odst. 2 školského zákona:

Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž není vydán rámcový vzdělávací program, stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, označení dokladu o ukončeném vzdělání, pokud bude tento doklad vydáván.

1. Uvedte, zda se jedná o normu příkazující, zakazující či povolující.
 2. Obsahuje všechny tři části právní normy, tj. hypotézu, dispozici a sankci?
 3. Uvedte, zda se jedná o právní normu kogentní či dispozitivní a svou odpověď zdůvodněte.
 4. Jedná se o normu s demonstrativním, nebo taxativním výčtem?
 5. V jaké formě je právní norma vydána?
 6. Uvedená data se vztahují ke školskému zákonu. Které z nich může znamenat platnost zákona, které z nich účinnost zákona a které z nich jednu z novel?
a) 1.1.2005 b) 1.9.2015 c) 10.11.2004
-

§ 23 odst. 5 zákona o pedagogických pracovnících:

Vláda stanoví nařízením rozsah přímé pedagogické činnosti pedagogických pracovníků škol zřizovaných ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí.

1. Uvedte, zda se jedná o normu příkazující, zakazující či povolující.
 2. Obsahuje všechny tři části právní normy, tj. hypotézu, dispozici a sankci?
 3. Jedná se o normu blanketovou, či odkazující? Svou odpověď zdůvodněte.
 4. Komu právní norma ukládá povinnost? Jaké je tedy její osobní působnost?
-

§ 2629 odst. 2 občanského zákoníku

Prováděcí právní předpis může v odůvodněných případech stanovit zkrácení doby uvedené v odstavci 1 pro některé části stavby až na dva roky. Ujednají-li strany zkrácení této doby, nepřihlíží se k tomu, je-li objednatel slabší stranou.

1. Uvedte, zda se druhá věta představuje o normu příkazující, zakazující či povolující.
 2. Obsahuje druhá věta všechny tři části právní normy, tj. hypotézu, dispozici a sankci?
 3. Uvedte, zda druhá věta představuje právní normu kogentní, či dispozitivní, a svou odpověď zdůvodněte. Vycházejte ze slovního znění, nikoliv z předpisu, kde je upravena.
 4. První věta je normou blanketovou, či odkazující? Svou odpověď zdůvodněte.
 5. Jedná se o normu soukromoprávní, nebo veřejnoprávní (druhá věta)?
 6. Jedná se o normu hmotného práva, nebo procesního práva (druhá věta)?
-

§ 79 odst. 1 správního řádu:

Náklady řízení jsou zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně správního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování.

1. Jedná se o právní normu s taxativním, či demonstrativním výčtem? Zdůvodněte.
2. Jedná se o právní normu veřejného, či soukromého práva? Zdůvodněte.
3. Jedná se o právní normu z oblasti hmotného práva, nebo procesního práva? Zdůvodněte.

Příklad 1

Přečtěte si uvedený článek Listiny základních práv a svobod ČR (článek 40/6). Pro jaké právní odvětví platí zde uvedený výslovný zákaz retroaktivity? Jak článek rozumíte? Jaký druh retroaktivity je zde vyjádřen?

Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Přečtěte si jedno ze závěrečných ustanovení občanského zákoníku (§ 3074/1). Jaký druh retroaktivity je zde vyjádřen? Jak svými slovy této právní normě rozumíte?

Nájem se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když ke vzniku nájmu došlo před tímto dnem; vznik nájmu, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. To neplatí pro nájem movité věci ani pro pacht.

Příklad 2

Uveďte, zda se jedná o **formální pramen práva**, či nikoliv (v rámci České republiky). Pokud se nejedná o formální pramen práva, zamyslete se, o co v daném případě může jít.

- a) výskyt nového onemocnění COVID-19
- b) zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19
- c) občanský zákoník
- d) kupní smlouva mezi prodávajícím a kupujícím
- e) trestní řád
- f) změna formy vlády z demokracie na autokracii
- g) mezinárodní smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem
- h) pracovní smlouva mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem
- i) rozsudek Městského soudu v Brně ve věci krádeže
- j) obecně závazná vyhláška statutárního města Brna o místních poplatcích
- k) nařízení EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR)
- l) náález Ústavního soudu, kterým se rušila část zákona o pomoci v hmotné nouzi
- m) směrnice EU o právech spotřebitelů
- n) darovací smlouva
- o) zákonné opatření o dani z nabytí nemovitých věcí
- p) trestní příkaz Okresního soudu Brno-venkov (typ rozhodnutí soudu)
- q) mezinárodní úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (ČR je smluvním státem)

Příklad 3

Vyberte, jaký právní předpis má či měl z uvedené dvojice **vyšší právní sílu**:

- a) občanský zákoník – Ústava ČR
- b) trestní zákoník – nařízení vlády o seznamech návykových látek
- c) nařízení vlády o minimální mzdě – zákoník práce
- d) obecně závazná vyhláška obce o stanovení koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí – zákonné opatření o dani z nabytí nemovitých věcí
- e) vyhláška (ministerstva životního prostředí) o podrobnostech nakládání s odpady – obecně závazná vyhláška obce o stanovení obecního systému odpadového hospodářství
- f) vyhláška ministerstva práce a sociálních věcí – nařízení vlády

Příklad 4

Vyberte, jaký právní předpis má z uvedené dvojice **aplikační přednost** a zdůvodněte, z čeho tato aplikační přednost vyplývá.

- a) nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech – zákon o mezinárodním právu soukromém
- b) občanský zákoník – mezinárodní úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží